14/06/2019

Γιατί η εκκλησία καθιέρωσε το Ψυχοσσάβατο της Πεντηκοστής

/ Γνώμες

Μὲ το Ψυχοσάββατο διατρανώνεται ἡ πίστη μας γιὰ τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὴν ἵδρυση καὶ τὰ γενέθλια (ἐπὶ γῆς) γιορτάζουμε κατὰ τὴν Πεντηκοστή. Μέσα στὴ μία Ἐκκλησία περιλαμβάνεται ἡ στρατευομένη ἐδῶ στὴ γῆ καὶ ἡ θριαμβεύουσα στοὺς οὐρανούς.

Ὁ λόγος ποὺ τὰ καθιέρωσε ἡ Ἐκκλησία μας, παρ᾽ ὅτι κάθε Σάββατο εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς κεκοιμημένους, εἶναι ὁ ἑξῆς: Ἐπειδὴ πολλοὶ κατὰ καιροὺς ἀπέθαναν μικροὶ σὲ ἡλικία ἢ στην ξενιτιὰ ἢ στὴν θάλασσα ἢ στὰ ὄρη καὶ τοὺς κρημνοὺς ἢ καὶ μερικοί, λόγῳ πτωχείας, δὲν ἀξιώθηκαν τῶν διατεταγμένων μνημοσύνων, «οἱ θεῖοι Πατέρες φιλανθρώπως κινούμενοι ἐθέσπισαν τὸ μνημόσυνο αὐτὸ ὑπὲρ πάντων τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος εὐσεβῶς τελευτησάντων Χριστιανῶν». Συγχρόνως δέ, ἐνθυμούμενοι καὶ ἐμεῖς τὸν θάνατο, «διεγειρόμεθα πρὸς μετάνοιαν».
Γιὰ τὴν ἱστορία καὶ μόνο ἂς γνωρίζουμε ὅτι: «Ἡ καθιέρωσις τοῦ Σαββάτου πρὸ τῶν

Ἀπόκρεω ὡς Ψυχοσαββάτου ἐγένετο μᾶλλον κατ᾽ ἀπομίμησιν τοῦ Σαββάτου πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, ὡς μόνου προϋπάρχοντος».

Σύμφωνα μὲ ὁμόφωνη ἁγιοπατερικὴ μαρτυρία τὴν ὁποία ἐπιβεβαιώνει ἡ ἀδιάκοπη ἐκκλησιαστικὴ παράδοση αἰώνων, οἱ εὐχὲς γιὰ τοὺς νεκροὺς θεσπίστηκαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους. Ἡ θέσπιση αὐτὴ ἔχει δύο βασικὰ θεμέλια: α) τὴν ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνίας ἁγίων, ποὺ ἀποτελεῖται ὄχι μόνο ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς «κεκοιμημένους» χριστιανοὺς καὶ β) τὴν πίστη στὴν μεταθανάτια ζωή, τὴν ἀνάσταση καὶ τὴν τελικὴ κρίση.
Ἤδη στὶς Ἀποστολικὲς Διδαχὲς βρίσκεται ἡ διάκριση τῶν μνημοσύνων σὲ «τρίτα», «ἔνατα», «τεσσαρακοστὰ» καὶ ἐνιαύσια» (ἐτήσια), ἀνάλογα μὲ τὸ χρόνο τελέσεώς τους ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου.

Πολλοὶ συμβολισμοὶ τῶν ἐπιμέρους μνημοσύνων ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς πατέρες. Οἱ κυριότεροι εἶναι οἱ ἑξῆς: Τὰ «τριήμερα» συμβολίζουν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν τριήμερη παραμονή Του στὸν τάφο καὶ τελοῦνται μὲ τὴν εὐχὴ ν᾽ ἀναστηθεῖ καὶ ὁ νεκρὸς στὴν οὐράνια βασιλεία. Τὰ «ἐννιάμερα» τελοῦνται γιὰ τὰ ἐννέα τάγματα τῶν αὔλων ἀγγέλων, μὲ τὴν εὐχὴ νὰ βρεθεῖ κοντά τους ἡ ἄϋλη ψυχὴ τοῦ νεκροῦ. Τὰ «τεσσαρακονθήμερα» τελοῦνται γιὰ τὴν Ἀναλήψη τοῦ Κυρίου, ποὺ ἔγινε σαράντα μέρες μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του, μὲ τὴν εὐχὴ νὰ «ἀναληφθεῖ» καὶ ὁ νεκρός, νὰ συναντήσει τὸ Χριστὸ στοὺς οὐρανοὺς καὶ νὰ ζήσει γιὰ πάντα μαζί Του.

Τὰ «ἐτήσια», τέλος, τελοῦνται τὴν ἐπέτειο ἡμέρα τοῦ θανάτου, σὲ ἀνάμνηση τῶν γενεθλίων τοῦ νεκροῦ, καθώς, γιὰ τοὺς πιστοὺς χριστιανούς, ἡμέρα τῆς ἀληθινῆς γεννήσεως εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ σωματικοῦ θανάτου καὶ τῆς μεταστάσεως στὴν αἰώνια ζωή. Μνημόσυνα, ἀντίστοιχα μὲ τὰ παραπάνω, τελοῦνται τὸν τρίτο, ἕκτο καὶ ἕνατο μῆνα ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου («τρίμηνα», «ἑξάμηνα», «ἐννεάμηνα»).

Τὴν μεγαλύτερη ὠφέλεια στοὺς νεκροὺς τὴν προξενεῖ ἡ τέλεση τῆς θείας εὐχαριστίας στὴ μνήμη τους, γιατὶ τότε, μὲ τὶς μερίδες τους στὸ ἅγιο δισκάριο, «ἑνώνονται ἀόρατα μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἐπικοινωνοῦν μαζί Του καὶ παρηγορούνται καὶ σώζονται καὶ εὐφραίνονται ἐν Χριστῷ» (ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης).
Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἰδικὰ γιὰ κάθε νεκρὸ μνημόσυνα, ἡ Ἐκκλησία ἔχει στὶς καθημερινὲς ἀκολουθίες της, γενικὲς δεήσεις γιὰ τοὺς κεκοιμημένους, ὅπως εἶναι λ.χ. τὸ νεκρώσιμο μέρος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μεσονυκτικοῦ καὶ οἱ σχετικὲς ἀναφο ρὲς στὶς «ἐκτενεῖς δεήσεις» τοῦ Ἑσπερινοῦ, τοῦ Ὄρθρου καὶ τῆς θείας Λειτουργίας.
Πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ἂν καὶ αὐτονόητο, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τελεῖ μνημόσυνα μόνο γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ποὺ κοιμήθηκαν μέσα στοὺς κόλπους της.